

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผลการใช้การเสริมแรงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโรจนวิทย์มาลาเบียง จังหวัดพิษณุโลก นั้นเพื่อให้ได้รูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสม การทำงานวิจัยเรื่องนี้ต้องอาศัยข้อมูล เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องมาเป็นพื้นฐานในการประยุกต์ใช้เพื่อความกระจ่างชัดในปัญหา การสรุปสร้างค่านิยมต่างๆ รวมถึงการสร้างเครื่องมือในการวิจัย และผสมผสานแนวความคิดในการสรุปเสนอเป็นสมมุติฐานการวิจัย โดยในที่นี้ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นการศึกษาค้นคว้าเสนอตามลำดับดังนี้

1. การเสริมแรง
2. การเสริมแรงทางบวก และการเสริมแรงทางลบ
3. แรงจูงใจ
4. ความต้องการการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการเสริมแรง

การเสริมแรง (Reinforcement) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการเสริมแรงไว้ดังเช่น สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, (2536 หน้า 30 อ้างอิงใน สุขมณฑา วงษ์สวัสดิ์ , 2540 , หน้า 19) กล่าวไว้ว่า การเสริมแรง คือ การทำให้พฤติกรรมหนึ่งของอินทรีย์เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับผลกระทบที่พึงพอใจหลังจากการแสดงพฤติกรรม หรือเป็นผลมาจากความสำเร็จในการหลีกเลี่ยง หรือหนี จากสิ่งเร้าที่อินทรีย์ไม่พึงพอใจ (Aversive Stimulus) ซึ่งผลกระทบที่พึงพอใจนั้น เรียกว่า ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcer) ส่วนสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจนั้น เรียกว่า ตัวเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcer)

สำหรับผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ อธิบายไว้ว่า การเสริมแรงเป็นวิธีการที่ทำให้อัตราการตอบสนองของอินทรีย์ หรือการแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของอินทรีย์ยังคงอยู่หรือเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่อินทรีย์ได้รับผลกระทบที่พึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ หรือเป็นผลมาจากความสำเร็จในการหลีกเลี่ยง หรือหนี จากสิ่งเร้าที่อินทรีย์ไม่พึงพอใจ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2536, หน้า 67 อ้างอิงใน สุขมณฑา วงษ์สวัสดิ์ , 2540 , หน้า 15)

จากความหมายของการเสริมแรง ที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การเสริมแรงคือ การทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการได้รับสิ่งที่พึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว หรือเนื่องจากการหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่พอใจได้สำเร็จ

การเสริมแรงทางบวกและการเสริมทางลบ

มธุรส สว่างบำรุง (2542 , หน้า 134) ได้แบ่งการให้การเสริมแรงไว้เป็น 2 ประเภท

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcer) หมายถึง การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากได้รับผลกรรมที่พึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้น สิ่งที่มีอิทธิพลที่ได้รับแล้วเกิดความพึงพอใจและแสดงพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น เรียกว่า ตัวเสริมแรงทางบวก เช่น เมื่อนักเรียนตอบคำถามครู แล้วครูให้คำชมเชย ต่อมาเมื่อครูถามคำถามอีกนักเรียนตอบคำถามบ่อยครั้งขึ้น

2. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcer) หมายถึง การถอดถอนในสิ่งที่ไม่พึงพอใจออกไป อาทิเช่น ในหน้าแล้งทำให้น้ำขาดแคลน ดังนั้นจึงกักตุนน้ำไว้ใช้ให้มากที่สุด หรือการอาบน้ำเพื่อทำความสะอาดและชำระล้างสิ่งสกปรกตามร่างกายออกไป เป็นต้น

แคชดิน (Kazdin, 1984 , 98 - 111 อ้างอิงใน สุขุมธาดา วงษ์สวัสดิ์, 2540 , หน้า 19) ได้แบ่งตัวเสริมแรงทางบวก ไว้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. อาหารและสิ่งเสพติด อาหารมีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงปฐมภูมิ ทั้งนี้เพราะอาหารมีอำนาจในการเสริมแรง โดยธรรมชาติไม่ต้องเรียนรู้ แม้ว่าบุคคลเรียนรู้ที่จะชอบอาหารชนิดหนึ่งมากกว่าอาหารอีกชนิดหนึ่งก็ตาม แต่ถ้าร่างกายขาดอาหาร หรือหิวเมื่อใดอาหารก็มีอำนาจในการเสริมแรงเมื่อนั้น ตัวเสริมประเภทอาหารมีหลายชนิด เช่น ขนมหวาน ขนมปังกรอบ คุกกี้ เครื่องดื่ม และไอศกรีม เป็นต้น สิ่งเสพติดที่ไม่ใช่อาหารและนำมาใช้เป็นตัวเสริมแรงมีหลายอย่าง เช่น บุหรี่ หมากฝรั่ง เนื่องจากตัวเสริมแรงดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นตัวเสริมแรงปฐมภูมิ มันจึงมีอำนาจในการเป็นตัวเสริมแรง ที่มีพลังต่อบุคคลเพียงคนเดียวเท่านั้น ไม่เหมือนอาหารที่มีอำนาจในการเป็นตัวเสริมแรงต่อบุคคลอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสิ่งเสพติดที่ไม่ใช่อาหารจะเป็นตัวเสริมแรงทุติยภูมิ ถ้าร่างกายขาดก็จะเกิดความต้องการได้เช่นเดียวกับอาหาร อาหารและสิ่งเสพติดจึงมีอำนาจในการเป็นตัวเสริมแรงได้ในการที่จะใช้อาหารและสิ่งเสพติดเป็นตัวเสริมแรงนั้น มีข้อควรพิจารณาดังต่อไปนี้

1.1 การใช้อาหารหรือสิ่งเสพติดนั้น ควรจะใช้เมื่อบุคคลอยู่ในสภาพที่ต้องการ

1.2 การใช้อาหารเป็นตัวเสริมแรงจะต้องเลือกชนิดอาหารที่เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลด้วย

1.3 การใช้อาหารเป็นสิ่งเสริมแรงอาจทำให้เกิดการรบกวนกิจกรรมที่บุคคลกำลังกระทำอยู่

1.4 บุคคลแต่ละคนชอบอาหารแตกต่างกัน อาจเกิดปัญหาในการเตรียมตัวเสริมแรงเหล่านั้น ยิ่งทำกับคนจำนวนมากยิ่งมีความยุ่งยากมากขึ้น

2. ตัวเสริมแรงทางสังคม ตัวเสริมแรงทางสังคมแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ เป็นคำพูดและเป็นการแสดงออกทางท่าทาง ได้แก่ การชมเชย การยกย่อง การยิ้ม การเข้าใกล้หรือการแตะตัว เป็นต้น ตัวเสริมแรงทางสังคม จัดว่าเป็นตัวเสริมแรงพุทธิภูมิซึ่งจำเป็นต้องใช้คู่กับตัวเสริมแรงอื่น ๆ และเมื่อแรงเสริมทางสังคมนี้มีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงแล้ว จะเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพในการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วอีกด้วย

ในการนี้จะใช้แรงเสริมทางสังคมเป็นตัวเสริมแรงนั้น มีข้อควรพิจารณาดังต่อไปนี้

2.1 สามารถใช้ได้ง่าย และสะดวกในการใช้เนื่องจากบุคคลอื่น เช่น พ่อ แม่ และครูก็สามารถใช้ได้ นอกจากนี้ยังเสริมแรงได้ทันที เหมาะสำหรับการเสริมแรงเป็นรายบุคคล และเสริมแรงให้กับนักเรียนทั้งชั้นได้

2.2 เมื่อใช้แล้วไม่รบกวนพฤติกรรมที่กำลังกระทำอยู่ อีกทั้งสามารถใช้ได้ทันที และผู้ที่ได้รับการเสริมแรงยังคงสามารถดำเนินพฤติกรรมที่ตนกำลังกระทำอยู่ได้ทันที

2.3 การชมเป็นตัวเสริมแรงแผ่ขยาย เพราะสามารถนำไปใช้คู่กับตัวเสริมแรงอื่น ๆ ได้หลายชนิด และที่สำคัญตัวเสริมแรงทางสังคมจะไม่หมดสภาพในการเป็นตัวเสริมแรง

2.4 แรงเสริมทางสังคมถือได้ว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ จึงมีผลทำให้พฤติกรรมคงอยู่หลังจากถอดถอนโปรแกรมการปรับพฤติกรรม

3. หลักของฟรีแมค คือ การนำกิจกรรม ที่บุคคลชอบหรือพฤติกรรมที่บุคคลกระทำบ่อยครั้งมาใช้เสริมแรงพฤติกรรมที่บุคคลกระทำน้อย โดยบุคคลจะต้องกระทำพฤติกรรมเป้าหมายก่อนจึงมีโอกาสได้เลือกกิจกรรม ที่ตนเองชอบหรือต้องการกระทำภายหลัง นอกจากนี้ การให้สิทธิพิเศษก็เป็นสิ่งหนึ่งที่น่ามาใช้ในการเสริมแรงพฤติกรรมเป้าหมายที่บุคคลกระทำน้อย เพื่อให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น

ในการที่จะใช้หลักของฟรีแมคหรือพฤติกรรมที่บุคคลชอบกระทำบ่อยครั้ง มีข้อควรพิจารณาดังต่อไปนี้

3.1 ควรใช้กับพฤติกรรมที่ไม่สามารถให้การเสริมแรงได้ทันทีที่พฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้น ซึ่งจะต้องยืดเวลาการให้เสริมแรงออกไป

3.2 กิจกรรมที่น่ามาใช้ในโปรแกรมจะต้องพิจารณาใน 2 ด้าน คือ "ให้" กับ "ไม่ให้"

3.3 ต้องจัดกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมให้บุคคลได้เลือก

3.4 กิจกรรมที่จัดขึ้นไว้เป็นตัวเสริมแรงนั้น จะต้องจัดไว้ให้เด็กได้กระทำตลอดเวลาที่บุคคลต้องการ

3.5 ผู้ดำเนินการต้องควบคุมเวลาการให้ทำกิจกรรมให้เป็นตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการกระทำของบุคคล ข้อมูลย้อนกลับเป็นตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข เพราะโดยทั่วไปแล้วต้องใช้ควบคู่กับตัวเสริมแรงอื่น ๆ จึงจะเกิดประสิทธิภาพในการเป็นตัวเสริมแรง โดยข้อเท็จจริงแล้วการให้ข้อมูลย้อนกลับนั้นแฝงอยู่ในการใช้ตัวเสริมชนิดอื่น เพราะการเสริมแรงด้วยตัวเสริมแรงต่าง ๆ จำเป็นต้องระบุให้บุคคลทราบว่าพฤติกรรมใดเหมาะสม หรือเป็นที่พึงปรารถนาและสมควรได้รับการเสริมแรง ดังนั้น ไม่ว่าจะใช้อาหาร ตัวเสริมแรงทางสังคม กิจกรรม หรือคะแนนก็ตาม บุคคลนั้นจะต้องได้รับข้อมูลย้อนกลับก่อนเสมอ เพื่อให้ทราบว่าพฤติกรรมของตนเป็นอย่างไร การให้ข้อมูลย้อนกลับเพียงอย่างเดียวก็สามารถใช้เป็นตัวเสริมแรงได้ แต่ทั้งนี้ จะต้องเป็นข้อมูลย้อนกลับทางบวกจึงจะมีประสิทธิภาพในการเสริมแรง

ในการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นตัวเสริมแรงนั้น มีข้อควรพิจารณาดังต่อไปนี้

4.1 การใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการเสริมแรงจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์การกระทำให้ชัดเจน

4.2 การใช้ข้อมูลย้อนกลับเป็นตัวเสริมแรงจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับบุคคลด้วย ทั้งนี้เพราะการให้ข้อมูลย้อนกลับอาจไม่สามารถใช้เสริมแรงบุคคลได้ทุกคนเสมอไป

4.3 การใช้ข้อมูลย้อนกลับควรใช้ควบคู่กับตัวเสริมแรงชนิดอื่น ๆ

5. เบี้ยอรรถกร เป็นตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข กล่าวคือ เบี้ยอรรถกรโดยตัวของมันเองแล้ว ไม่มีคุณสมบัติในการเป็นตัวเสริมแรงต้องใช้ควบคู่กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ หรือตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข เบี้ยอรรถกรมีอยู่หลายชนิด เช่น เหยื่อ ดาว ตั๊ก คะแนน เบี้ย คุปอง เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำไปแลกตัวเสริมแรงชนิดอื่น ๆ ได้ด้วย เหตุนี้จึงให้เบี้ยอรรถกรมีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงแผ่ขยาย ตัวเสริมแรงที่สามารถนำเบี้ยอรรถกรไปแลกได้นั้นอาจจะเป็นอาหารหรือสิ่งเสพได้ ตัวเสริมแรงทางสังคม กิจกรรม หรือสิทธิพิเศษ ในการใช้เบี้ยอรรถกรจะต้องระบุอัตราแลกเปลี่ยนให้ชัดเจนว่า ต้องกระทำพฤติกรรมอย่างไร จึงจะได้รับเบี้ยอรรถกรเท่าไร และอัตราการแลกเปลี่ยนระหว่างเบี้ยอรรถกร และตัวเสริมแรงแลกเปลี่ยนก็จะต้องระบุให้ชัดเจนด้วย

ในการที่จะใช้เบี่ยงรกรเป็นตัวเสริมแรงนั้น มีข้อควรพิจารณาดังต่อไปนี้

5.1 เบี่ยงรกรเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพสูง และสามารถเสริมแรงพฤติกรรมให้เกิดขึ้นอยู่ในระดับสูง ได้ดีกว่าตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไขชนิดอื่น ๆ เช่น การชม การแสดงการยอมรับ และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

5.2 เบี่ยงรกรสามารถใช้ในการเสริมแรงได้ทันที เป็นตัวเชื่อมระหว่างพฤติกรรมเป้าหมายและตัวเสริมแรงแลกเปลี่ยน ทั้งนี้เพราะเบี่ยงรกรสามารถนำไปแลกตัวเสริมแรงแลกเปลี่ยนที่ต้องการได้ภายหลังได้

5.3 เนื่องจากเบี่ยงรกรเป็นตัวเสริมแรงชนิดแผ่ขยาย คือ สามารถนำมาแลกตัวเสริมแรงได้มากกว่า 1 ตัวขึ้นไป จึงไม่ก่อให้เกิดการหมดสภาพเป็นตัวเสริมแรง

5.4 การใช้เบี่ยงรกรเสริมแรง ไม่ขัดขวางหรือรบกวนการแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย

5.5 เบี่ยงรกรสามารถใช้ได้กับบุคคลทุกคน แม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะชอบ หรือต้องการตัวเสริมแรงที่แตกต่างกัน เพราะเบี่ยงรกรสามารถนำไปแลกตัวเสริมแรงแลกเปลี่ยนที่แต่ละบุคคลชอบ หรือต้องการได้ตามอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนด

5.6 เบี่ยงรกรสามารถนำไปใช้กับตัวเสริมแรงประเภทที่ต้องพิจารณาการให้การเสริมแรงใน 2 ลักษณะเท่านั้นคือ "ให้" หรือ "ไม่ให้" สามารถกำหนดอัตราการให้ตัวเสริมแรงได้ และสามารถกำหนดอัตราการแลกเปลี่ยนตัวเสริมแรงกับเบี่ยงรกรได้

จากข้อที่ควรพิจารณาการใช้เบี่ยงรกร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เบี่ยงรกรเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมากและสามารถใช้ได้ง่าย ในการใช้เบี่ยงรกรผู้ใช้จะต้องระวังปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ 2 ประการ

1. เนื่องจากเบี่ยงรกรสามารถนำไปแลกสิ่งต่าง ๆ ได้ อันอาจจะก่อให้เกิดการอยากได้ และอาจหาได้โดยวิธีที่ไม่เหมาะสม เช่น ขโมย หรือปลอมเบี่ยง เป็นต้น

2. ในการให้เบี่ยงรกรนั้น ถ้ายุติการใช้เบี่ยงรกรอย่างทันทีทันใดจะทำให้พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วนั้นเปลี่ยนกลับสู่สภาพเดิมทันที

แคชดิน (Kazdin, 1984 อ้างอิงใน สุขุมธชา วงษ์สวัสดิ์, 2540 , หน้า 19) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มีผลทำให้การเสริมแรงมีประสิทธิภาพสูงสุด ไว้ดังนี้

1. การยืดเวลาการเสริมแรง ในการให้การเสริมแรงควรให้การเสริมแรงทันทีหลังจากที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย เนื่องจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกัน การให้การเสริมแรงทำบุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนานแล้ว เพราะถ้าบุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายแล้วยังไม่ได้รับการเสริมแรงทันที อาจทำให้พฤติกรรมอื่นที่แตกต่างจาก

พฤติกรรมเป้าหมายแทรกซ้อนขึ้นมาในเวลาดังกล่าว ดังนั้นถ้าให้การเสริมแรงในช่วงนี้ จึงอาจเป็นการให้การเสริมแรงพฤติกรรมอื่นที่เกิดขึ้นมาแทนที่จะเป็นการเสริมแรงพฤติกรรมเป้าหมาย ซึ่งการเสริมแรงแบบทันทีทันใดนั้นสำคัญมากต่อการเริ่มต้นโปรแกรมการปรับพฤติกรรม และเมื่อพฤติกรรมเกิดขึ้นคงที่สม่ำเสมอแล้ว การยืดเวลาการเสริมแรงออกไปจึงเป็นสิ่งที่ควรทำ

2. ขนาดหรือจำนวนของการเสริมแรง จำนวนของการเสริมแรงย่อมมีผลต่อการตอบสนอง ถ้าการสนองตอบได้รับการเสริมแรงที่มีจำนวนมาก ก็จะทำให้การสนองตอบนั้นมีโอกาสเพิ่มขึ้น ซึ่งจำนวนของการเสริมแรงโดยปกติหมายถึง ปริมาณอาหาร จำนวนคะแนน หรือจำนวนเงิน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการจะให้ตัวเสริมแรงปริมาณเท่าใดควรคำนึงถึงข้อจำกัดของตัวเสริมแรงแต่ละชนิดด้วย เพราะถ้าให้จำนวนมากอย่างไม่มีขอบเขตแล้วตัวเสริมแรงนั้นอาจกลายเป็นตัวเสริมแรงที่หมดคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรง ซึ่งการหมดสภาพการเป็นตัวเสริมแรงมักจะเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดกับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ เช่น อาหาร น้ำ หรือการร่วมเพศ เป็นต้น ในระยะเวลาอันสั้นนั้น การให้การเสริมแรงเป็นจำนวนมากนอกจากจะทำให้หมดสภาพการเป็นตัวเสริมแรงแล้ว ยังอาจจะกลายเป็นสิ่งที่ไม่พึงพอใจไปอีกด้วย แต่การหมดสภาพการเป็นตัวเสริมแรงของตัวเสริมแรงปฐมภูมินั้นเป็นเพียงชั่วคราวเท่านั้น และจะกลับมาเป็นตัวเสริมแรงอีกครั้ง เมื่อเกิดการขาดตัวเสริมแรงนั้น ตัวเสริมแรงทุติยภูมิที่ต้องวางเงื่อนไข เช่น คำชม เบี้ยอรรถร ก็อาจหมดสภาพการเป็นตัวเสริมแรงได้เช่นเดียวกัน แต่จะเกิดการหมดประสิทธิภาพได้ช้ากว่าตัวเสริมแรงปฐมภูมิ

3. คุณภาพหรือชนิดของตัวเสริมแรง คุณภาพของตัวเสริมแรงนั้นไม่อาจที่จะกำหนดได้ชัดเจน เช่นเดียวกับจำนวนของตัวเสริมแรง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพอใจของแต่ละบุคคล ตัวเสริมแรงที่บุคคลพึงพอใจมากกว่าก็จะมีประสิทธิภาพมากกว่าตัวเสริมแรงที่บุคคลพึงพอใจน้อยกว่า อย่างไรก็ตาม ความพอใจตัวเสริมแรงของบุคคลไม่คงที่ อาจเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป จึงจำเป็นต้องพิจารณาอยู่ตลอดเวลาในการให้การเสริมแรงว่าตัวเสริมแรงนั้นยังเป็นตัวเสริมแรงที่บุคคลพึงพอใจ หรือไม่และยังพึงพอใจมากน้อยเพียงใด

4. ตารางการเสริมแรง ในการเสริมแรงนั้นควรให้การเสริมแรงทุกครั้งที่เกิดพฤติกรรม เพราะว่าจะทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่ของการแสดงพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงต้นของการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ แต่ถ้าเมื่อใดก็ตามที่พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นคงที่สม่ำเสมอแล้ว นักปรับพฤติกรรมควรจะใช้การเสริมแรงแบบตาราง เพราะจะได้ผลดีกว่า ซึ่งอาจจะให้การเสริมแรง ตามช่วงเวลาในการแสดงพฤติกรรม หรือตามจำนวนครั้งของการแสดงพฤติกรรมได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของพฤติกรรมเป้าหมาย ซึ่งการเสริมแรงด้วยวิธี

ดังกล่าว จะทำให้พฤติกรรมที่พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงไปนั้นเกิดขึ้นสม่ำเสมอ และอาจจะไม่ลดลงหรือลดลงได้ช้ามากเมื่อถูกการหยุดยั้ง การให้การเสริมแรง เพื่อเสริมแรงพฤติกรรม มีวิธีการใช้อยู่ 2 วิธี คือ

4.1 การเสริมแรงแบบทุกครั้ง เป็นการให้การเสริมแรงทุกครั้งที่ยินทรีย์แสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้ถูกต้อง การเสริมแรงในลักษณะนี้จะทำให้พฤติกรรมเป้าหมายที่ได้รับการเสริมแรงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนถึงระดับที่ค่อนข้างคงที่ แต่ไม่ค่อยสูงมากนักและจะลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อไม่มีการให้การเสริมแรง หรือการหยุดยั้งขึ้นการเสริมแรงแบบทุกครั้ง จะมีประโยชน์อย่างมากในการเสริมสร้างหรือพัฒนาพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา เพราะจะทำให้พฤติกรรมใหม่นั้นพัฒนาอย่างรวดเร็ว จากนั้นจึงค่อยเปลี่ยนมาเป็นการเสริมแรงแบบครั้งคราว เนื่องจากการอยากที่จะพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีด้วยการเสริมแรงแบบครั้งคราว

4.2 การเสริมแรงบางครั้งบางคราว เป็นการให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเป็นครั้งคราวจำนวนหลายครั้ง หรือระยะเวลาที่พฤติกรรมเกิดขึ้น อันเป็นผลทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นในระดับที่สม่ำเสมอ และโอกาสที่พฤติกรรมนั้นลดลงมีน้อยมาก ถึงแม้ว่าจะหยุดการให้การเสริมแรงนั้นก็ตาม ได้มีการแบ่งการเสริมแรงแบบครั้งคราวออกเป็น 4 วิธีด้วยกันคือ

4.2.1 การเสริมแรงตามพฤติกรรมที่แน่นอน (Fixed Interval หรือ FI) เป็นการให้การเสริมแรงเมื่ออินทรีย์แสดงพฤติกรรมเป้าหมายครั้งแรกเมื่อครบช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เช่น การกำหนดว่าจะให้การเสริมแรงทุก ๆ ช่วง 3 นาที หรือเรียกว่า FI3 นั้นก็หมายความว่า ไม่ว่าอินทรีย์จะแสดงพฤติกรรมเป้าหมายมากน้อยแค่ไหนในช่วงเวลา 3 นาที นั้นจะไม่ได้รับการเสริมแรง แต่จะรอจนกว่าอินทรีย์จะแสดงพฤติกรรมเป้าหมายครั้งแรกหลังจากครบ 3 นาทีแล้ว จึงจะให้การเสริมแรง จากครั้งสุดท้ายที่มีการให้การเสริมแรงก็จะจับเวลาต่ออีก 3 นาที จึงจะให้การเสริมแรงครั้งต่อไป การให้การเสริมแรงแบบ FI นี้จะทำให้เพิ่มความถี่ของพฤติกรรมมากขึ้นเมื่อใกล้จะถึงเวลาการเสริมแรงและจะลดความถี่ลงเมื่อได้รับการเสริมแรงแล้ว ตัวอย่างการได้รับเงินเดือนของข้าราชการซึ่งได้รับทุกสิ้นเดือน

4.2.2 การเสริมแรงตามจำนวนครั้งที่แน่นอน (Fixed Ratio หรือ FR) เป็นการให้การเสริมแรงเมื่ออินทรีย์แสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้ครบจำนวนครั้งที่แน่นอนที่กำหนดไว้ เช่น การกำหนดตารางว่าเป็น FRS หมายความว่า จะให้การเสริมแรงในทุก ๆ ครั้งที่ 5 ของการแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย ตราบใดที่ยินทรีย์ยังแสดงพฤติกรรมเป้าหมายไม่ถึง 5 ครั้ง ก็จะไม่ได้รับการเสริมแรง การเสริมแรงในลักษณะดังกล่าวนี้จะทำให้อินทรีย์กระทำพฤติกรรมเป้าหมายอย่างรวดเร็วและเพิ่มขึ้นในระดับที่สม่ำเสมอแต่จะมีช่วงจังหวะของการหยุดลงชั่วคราวหนึ่ง

หลังจากการได้รับการเสริมแรงแล้ว จะแสดงพฤติกรรมเป้าหมายอย่างรวดเร็วต่อไป ตัวอย่าง เช่น การที่ครูกำหนดว่าถ้านักเรียนทำแบบฝึกหัดครบ 10 ข้อ จะได้รับการเสริมแรงเป็นเบี้ยอรรถกร และสามารถนำเบี้ยอรรถกรนี้มาแลกของที่นักเรียนต้องการตามที่ครูกำหนดไว้

4.2.3 การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่ไม่นั่นอน (Variable Interval หรือ VI) เป็นการให้การเสริมแรงเมื่ออินทรีย์แสดงพฤติกรรมเป้าหมายครั้งแรกเมื่อครบช่วงเวลาที่กำหนดไม่แน่นอน โดยปกติมักจะตั้งเป็นค่าเฉลี่ย เช่น การกำหนดไว้ว่า VI5 หรือ ช่วงเวลาที่ไม่นั่นอน 5 นาที หมายความว่า อาจจะมีการให้การเสริมแรงในช่วงเวลา 3 7 4 1 8 5 10 และ 2 นาที เป็นต้น การเสริมแรงในลักษณะนี้ไม่สามารถที่จะรู้ได้เลยว่าเมื่อใดที่ตนจะได้รับการเสริมแรง ดังนั้น พฤติกรรมเป้าหมายที่แสดงออกมักจะมีอัตราการแสดงออกค่อนข้างสูงและสม่ำเสมอ ตัวอย่างเช่น พฤติกรรมการตกปลา จะเห็นได้ว่า การใช้เวลาในการได้ปลาแต่ละครั้งจะไม่เท่ากัน และผู้ตกปลาก็ไม่รู้ว่าจะเมื่อใดตนจะได้ปลา

4.2.4 การเสริมแรงตามจำนวนครั้งที่ไม่นั่นอน (Variable Ratio หรือ VR) เป็นการให้การเสริมแรงเมื่ออินทรีย์แสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้ครบตามจำนวนครั้งที่ไม่นั่นอนของการแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย โดยปกติมักจะกำหนดไว้เป็นค่าเฉลี่ย เช่น VRS หมายความว่า อินทรีย์ต้องแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย 3 ครั้ง 7 ครั้ง 4 ครั้ง 1 ครั้ง 8 ครั้ง 10 ครั้ง และ 2 ครั้ง จึงจะได้รับการเสริมแรง การเสริมแรงในลักษณะนี้ อินทรีย์ไม่สามารถที่จะรู้ได้เลยว่าตนต้องแสดงพฤติกรรมเป้าหมายมากน้อยแค่ไหนจึงจะได้รับการเสริมแรง ดังนั้น อัตราการแสดงผลพฤติกรรมเป้าหมายจะสูงสม่ำเสมอ ตัวอย่างเช่น พฤติกรรมการเล่นการพนัน

ทฤษฎีการเสริมแรงของ Hull (Hull's reinforcement theory)

มธุรส สว่างบำรุง (2542 , หน้า 141) ได้กล่าวไว้ว่าในปี ค.ศ. 1930 Clark L. Hull นักจิตวิทยาผู้หนึ่งที่มุ่งสนใจศึกษาในเรื่องของการเรียนรู้ ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยมีแนวความคิดว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องได้รับแรงเสริม จึงจะทำให้เกิดการตอบสนองที่ถูกต้อง การเสริมแรงในทัศนะของ Skinner จะมีความแตกต่างจาก Hull ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดย Hull จะชี้ให้เห็นถึงแรงจูงใจ หรือแรงขับที่สามารถเกิดขึ้นได้ในภาวะที่เราขาดแคลนจึงเกิดความต้องการตามมา มนุษย์จึงต้องมีการดิ้นรนเพื่อแสวงหารางวัล หรือการเสริมแรง เพื่อจะช่วยให้เกิดการลดแรงขับ และแสดงออกมาเป็นการตอบสนองในที่สุด

Hull ได้แบ่งการเสริมแรงออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary reinforcement) จัดเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของร่างกายที่มนุษย์จะต้องแสวงหาและให้การเสริมแรง การเสริมแรงปฐมภูมินี้จะประกอบไปด้วย ความหิว ความกระหาย แรงขับทางเพศ ความต้องการออกซิเจน เป็นต้น

2. การเสริมแรงทุติยภูมิ (secondary reinforcement) เป็นการเสริมแรงที่มีความต้องการนอกเหนือไปจากการตอบสนองในเบื้องต้น อาทิเช่น รางวัล เงิน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kolhberg) (มธุรส สว่างบำรุง , 2542 , หน้า 134) เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานสืบเนื่องมาจาก ทฤษฎีของพือาเจต์ แต่โคลเบอร์กได้ปรับปรุงวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมทั้งได้ทำการวิจัยอย่างกว้างขวาง ไม่เฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ได้ทำการวิจัยในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไป เช่น ประเทศไต้หวัน เดอร์รี่ และเม็กซิโก เป็นต้น โคลเบอร์กได้คิดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีระบบการให้คะแนนอย่างมีระเบียบ แบบแผน ผู้ที่จะใช้วิธีการให้คะแนนระดับพัฒนาการทางจริยธรรม จะต้องได้รับการอบรมเป็นพิเศษ วิธีการวิจัยที่โคลเบอร์กใช้ก็คล้ายคลึง กับวิธีการของพือาเจต์มาก คือสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรม ที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า "ถูก" "ผิด" "ควรทำ" หรือ "ไม่ควรทำ" อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้น กับวัยของผู้ตอบ เกี่ยวกับความเห็นใจในบทบาทของพฤติกรรมในเรื่องค่านิยม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรม หรือหลักการที่ตนยึด จากการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบวัยต่าง ๆ โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (Stages) ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กมีทั้งหมด 6 ขั้น คำอธิบายของระดับและขั้นต่าง ๆ ของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มีดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-Conventional) ในระดับนี้เด็กจะได้รับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ "ดี" "ไม่ดี" จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครูหรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลที่ตามมาที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้ พฤติกรรม "ดี" พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล พฤติกรรม "ไม่ดี" พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

1. การลงโทษ และการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation)
2. กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation)

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional) พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดา มารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิดเพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

1. ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับ "เด็กดี" (Interpersonal Concordance of "good boy, nice girl" Orientation)

2. กฎและระเบียบ ("Law-and-order" Orientation) การทำถูกไม่ประพฤติผิด คือ การทำตามหน้าที่ประพฤติตนไม่ผิดกฎหมาย และรักษาระเบียบแบบแผนของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณ หรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักฐานของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม การตัดสินใจ "ถูก" "ผิด" "ไม่ควร" มาจากวิจารณญาณของตนเองปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก กฎเกณฑ์ - กฎหมาย ควรจะตั้งบนหลักความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก โคลเบอร์กแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น

สรุปแล้ว พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กมี 3 ระดับ และ 6 ชั้น ชั้นต่าง ๆ ของพัฒนาการทางจริยธรรม มีดังนี้

ชั้นที่ 1 การลงโทษ และการเชื่อฟังโคลเบอร์กกล่าวว่าในชั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่า พฤติกรรมของตน "ถูก" หรือ "ผิด" เป็นต้นว่าถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ "ผิด" และพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ "ถูก" และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ชั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตนในชั้นนี้เด็กจะสนใจทำตาม กฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัล ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในชั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการเห็นใจผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในชั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตน แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น ประโยค "ถ้าเธอทำให้ฉัน ฉันจะให้....."

ชั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคมสำหรับ "เด็กดี" พัฒนาการทางจริยธรรมชั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ "คนดี" ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดามารดา หรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม "ดี" หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้อื่นชอบและยอมรับ หรือไม่ประพฤติผิด เพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบโคโลเบิร์ตอธิบายว่า เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้อง คือคนที่ปฏิบัติตามระเบียบบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความเป็นระเบียบของสังคม

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญาขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องสมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้มาตรฐานทางจริยธรรม ได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่า สิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูก ในขั้นนี้การ "ถูก" และ "ผิด" ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไขโดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน และเพื่อ ความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคนในขั้นนี้สิ่งที่ "ถูก" "ผิด" เป็นสิ่งที่ผิดธรรมชาติของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

สรุปแล้วโคโลเบิร์ตได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น ถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้นอย่างมีระเบียบ คือเริ่มจากขั้นที่ 1,2,3,4,5 และ 6 ตามลำดับ บุคคลทุกคนจะต้องผ่านพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นต้น ๆ ซึ่งเป็นรากฐานของพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นต่อไป และเมื่อผ่านแล้วก็ยากที่จะกลับไปขั้นเดิมอีก

ความหมายของแรงจูงใจ

ทิพย์วรรณ กิตติพร (2453 , หน้า 543-545) แรงจูงใจ หมายถึงองค์ประกอบที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย

ประสาน หอมพูล (2540 , อ้างอิงใน มธุรส สว่างบำรุง , 2540 , หน้า 217) ได้สรุปความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นการไม่อยู่นิ่ง การขาดแคลน ความมีพลัง เมื่อมีการกระตุ้นในครั้งหนึ่ง ๆ ที่จะให้อินทรีย์กระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อที่จะลดความไม่หยุดนิ่งและก่อให้เกิดความสมดุลในร่างกายขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า แรงจูงใจหมายถึง กระบวนการหนึ่งเพื่อไปสู่เป้าหมายอย่างมีทิศทางและตรงต่อจุดประสงค์

ประเภทของแรงจูงใจ

1. แรงจูงใจทางด้านสรีรวิทยา (physiological motive) เป็นแรงจูงใจที่ผลักดันให้มนุษย์พยายามตอบสนองของความต้องการขั้นพื้นฐานทางกายภาพของตน ความต้องการต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ ความต้องการความหิว ความต้องการความกระหาย ความต้องการทางเพศ การนอนหลับพักผ่อน การขับถ่าย ความต้องการออกซิเจน เป็นต้น

2. แรงจูงใจทางด้านจิตวิทยา (psychological motive) เป็นแรงจูงใจที่นอกเหนือจากความต้องการขั้นพื้นฐาน มนุษย์จะต้องการความรัก ความเข้าใจ ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ความต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การหลีกเลี่ยงความอับอาย เป็นต้น

แรงจูงใจและการเรียนรู้

แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ ความสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนนอกจากจะขึ้นกับความสามารถแล้วยังขึ้นกับแรงจูงใจ นักเรียนที่มีความสามารถสูงแต่ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ก็จะมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนต่ำ ทฤษฎีแรงจูงใจที่ได้กล่าวตอนต้นคงจะช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจถึงการอธิบายสาเหตุของพฤติกรรม ปัญหาก็คือว่า ทำอย่างไรจึงจะช่วยนักเรียนให้มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ในห้องเรียนห้องหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยนักเรียนที่มีระดับแรงจูงใจแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้แต่ละวิชา นักเรียนที่ประสบความสำเร็จและสอบได้คะแนนดีมักจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ แต่นักเรียนที่ประสบความไม่สำเร็จในการเรียนรู้ เช่น สอบได้คะแนนต่ำหรือสอบตกมักจะมีขาดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้มีอัตโมณฑลน์ต่ำ นักเรียนประเภทนี้ต้องการความช่วยเหลือ การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้แต่เดิมมักจะเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของคุณแต่ผู้เดียว ที่จริงแล้วการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนด้วย ฉะนั้นจึงจำเป็นที่ครูจะต้องหาวิธีการที่จะช่วยนักเรียนและผู้ปกครองให้ทำงานร่วมกับครู เพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ "ส่งเสริมแรงจูงใจของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อความสำเร็จในการเรียน"

บทบาทของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมแรงจูงใจของนักเรียน

บทบาทของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมแรงจูงใจของนักเรียนอาจจะแบ่งออกเป็น 3 อย่างดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงวิธีการสอนของครูโดยตรง
2. ทำงานร่วมกับนักเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้
3. ทำงานร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้

1. การปรับปรุงวิธีการสอนของครูโดยตรง

วิธีการที่นักจิตวิทยาการศึกษาเชื่อว่าจะเป็นการช่วยส่งเสริมแรงจูงใจของนักเรียนมีดังต่อไปนี้

- 1.1 ครูควรจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ทำหายความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน บอกวัตถุประสงค์เฉพาะของบทเรียนให้นักเรียนทราบ
- 1.2 พยายามให้งานแก่นักเรียนตามความสามารถและให้โอกาสนักเรียนทุกคนมีประสบการณ์เกี่ยวกับความสำเร็จในการเรียนรู้
- 1.3 พยายามให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน และแนะนำให้นักเรียนใช้ข้อมูลป้อนกลับช่วยปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น
- 1.4 พยายามพบนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยนักเรียนวิเคราะห์สาเหตุความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในการเรียนของนักเรียน
- 1.5 ใช้หลักการในการอบรมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ช่วยนักเรียน
- 1.6 บรรยากาศของห้องเรียนต้องปราศจากการขู่เข็ญ หรือต้องเป็นบรรยากาศที่ดี นักเรียนให้ความไว้วางใจในครูว่าเป็นผู้ที่คอยเอื้อการเรียนรู้นักเรียนอยู่เสมอ
- 1.7 ใช้หลักการสอนของนักจิตวิทยามนุษยนิยม มาสโลว์ ที่กล่าวว่า "นักเรียนจะเรียนรู้ก็ต่อเมื่อความต้องการพื้นฐานที่จะต้องซ่อมสมปรารถนา" ดังปรากฏรายละเอียดในบทที่ 16
- 1.8 ครูจะต้องเป็นผู้ที่เป็นแบบในการแสดงความกระตือรือร้นในเวลาการสอน

2. การทำงานร่วมกับนักเรียนเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียน

จากการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่าลักษณะหนึ่งผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงคือความรับผิดชอบในงานที่ตนทำนักเรียนส่วนมากต้องการความช่วยเหลือจากครูในการสนับสนุนให้รับผิดชอบในงานที่ตนทำ ซึ่งอาจจะทำได้ดังต่อไปนี้

- 2.1 ช่วยนักเรียนในการตั้งวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ
- 2.2 ช่วยนักเรียนให้รู้จักวางแผนในการทำงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- 2.3 ช่วยนักเรียนรู้จักประเมินผลของงานที่ทำและนำข้อมูลผลย้อนกลับมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้น
- 2.4 ช่วยนักเรียนในการวิเคราะห์สาเหตุของความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ
- 2.5 ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความพยายามในการทำงาน
- 2.6 ช่วยนักเรียนให้ค้นพบความสามารถพิเศษของตนในวิชาต่าง ๆ เช่น ความสามารถทางภาษา ศิลปะ คณิตศาสตร์ และช่วยนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้วิชานั้น ๆ

2.7 ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศให้ใกล้เคียงกับระดับความสามารถของตน นักเรียนบางคนอาจจะตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศในการทำคะแนนสูงสุด บางคนตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศให้ได้คะแนนสูงกว่าปานกลาง เป็นต้น

2.8 ช่วยนักเรียนจัดเวลาทำการบ้านและดูหนังสือที่บ้านและการเตรียมตัวสำหรับสอบ

3. การทำงานร่วมกับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาความสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปคินส์ พบว่าผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญมาก ผู้ปกครองที่เอาใจใส่ในการทำการบ้านของนักเรียน และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในโรงเรียน ฉะนั้นการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้จึงสำคัญมาก ในกรณีนี้ครูอาจจะใช้วิธีต่อไปนี้

3.1 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมาพบและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงความก้าวหน้าทางการเรียนของนัก ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้ช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

3.2 วางแผนร่วมกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้เวลาของนักเรียนเวลาอยู่บ้าน เป็นต้นว่า การใช้เวลาดูโทรทัศน์ การเล่นเกม การทำการบ้าน เพื่อช่วยให้นักเรียนใช้เวลาที่อยู่บ้านให้เป็นประโยชน์

3.3 ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองเกี่ยวกับการทำงานของนักเรียนให้ผู้ปกครอง ช่วยดูว่านักเรียนจะต้องทำการบ้านให้เสร็จในกรณีที่นักเรียนทำไม่ได้ เพราะไม่เข้าใจก็ควรจะช่วยอธิบาย หรือหาครูมาสอนพิเศษเพื่อนักเรียนจะได้ไม่เรียนล้าหลังเพื่อนหรือขาดความสนใจ

3.4 ในกรณีที่ผู้ปกครองจะต้องให้นักเรียนช่วยทำงานบ้าน ครูควรจะช่วยอธิบายให้ผู้ปกครองทราบถึงความจำเป็นที่นักเรียนจะต้องมีเวลาทำการบ้าน

3.5 สนับสนุนให้ผู้ปกครองร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน โดยสรุปแรงจูงใจในการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่นักเรียนจะต้องมีเพื่อจะประสบสัมฤทธิ์ผลในการเรียน แม้ว่าตัวนักเรียนเองเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรง แต่ครูและผู้ปกครองก็มีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นการร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

สภาพปัจจุบันและความต้องการการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย

ภาษาอังกฤษเป็นเพียงภาษาประจำชาติของชนชาวอังกฤษในสหราชอาณาจักรเพียงแห่งเดียว ในสมัยนานมาแล้วนั้น แต่ต่อมาภาษานี้ได้แพร่หลายไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก เช่น อเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษและมีชาวอังกฤษเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ ในสมัยต่อมาเมื่อความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

และการค้าระหว่างประเทศขยายตัวมากยิ่งขึ้น ได้ทำให้ภาษาอังกฤษเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วโลก จนกระทั่งเป็นภาษาสากลที่ทั่วโลกยอมรับ

สำหรับประเทศไทย การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเริ่มเข้ามาอย่างเป็นทางการในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเราขึ้นเรื่อย ๆ เป็นบุญแก่ที่จะเข้าไปสู่สรรพตำราที่เป็นภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดีและเป็นบันไดสำหรับผู้ที่จะก้าวไปสู่การศึกษาในระดับสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ นักการศึกษาของไทยเมื่อสิบกว่าปีมาแล้ว ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและสนับสนุนให้เป็นวิชาบังคับตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นต้นไปตามหลักสูตร พ.ศ.2503 รวมเวลาที่นักเรียนไทยใช้ในการเรียนภาษาอังกฤษจนกระทั่งจนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรนี้ถึงคนละอย่างน้อย 6 ปี เมื่อคิดจำนวนเวลาที่เสียไปในการเรียนภาษาอังกฤษเปรียบเทียบกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนเหล่านั้นแล้ว จะเห็นว่าเป็นที่น่าเสียดายเวลาที่เสียไปเป็นอันมาก เราใช้เวลาเรียนภาษาอังกฤษนานถึง 6 ปี เป็นอย่างน้อย แต่ยังไม่มีความสามารถในการใช้ภาษาเท่ากับชาวต่างประเทศ เช่น หมอศาสนา หรือกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ใช้ภาษาไทยที่เราใช้เวลาเรียนเพียง 3-6 เดือนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักการศึกษารุ่นใหม่ลงความเห็นว่า เราได้เสียเวลาไปโดยไม่ได้ผลคุ้มค่า หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษของเราน่าจะมีการแก้ไขและปรับปรุงให้ได้ประโยชน์สมกับเวลาที่เรียนไป ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับผลดีและผลเสียของการเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ว่าเด็กในวัยนี้มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเรียนภาษาต่างประเทศหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอแล้ว หลักสูตรควรกำหนดให้เริ่มสอนในชั้นใด และหัวข้อการวิพากษ์วิจารณ์นี้ได้แผ่ขยายวงกว้างออกไปทุกที จนในที่สุดได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด และประกาศใช้ใน พ.ศ. 2521 เรียกว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ซึ่งมีแนวการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวคือวิชาภาษาอังกฤษไม่ได้เป็นวิชาบังคับเช่นเดิม แต่เปลี่ยนเป็นวิชาเลือกวิชาหนึ่งในสาขาวิชาภาษาต่างประเทศสำหรับนักเรียนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้นไป การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบกระเทือนต่อแนวการสอนและหนังสือแบบเรียนเป็นอย่างมาก เพราะแทนที่การสอนภาษาอังกฤษในปีแรกของของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะเป็นการสอนที่ต่อเนื่องจากชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งนักเรียนได้เคยเรียนภาษาอังกฤษมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี มาเป็นการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้เริ่มเรียนเลยทีเดียวน และหนังสือแบบเรียนวิชานี้ก็ต้องเปลี่ยนไปในแนวที่สอดคล้องกันด้วย นอกจากนี้หลักสูตรยังเปิดโอกาสให้เฉพาะผู้ที่มีความสนใจในทางนี้เท่านั้นได้เรียน ไม่ใช่บังคับให้ทุกคนเรียนเหมือนหลักสูตรเดิมด้วยเหตุนี้จึงเป็นความหวังของครูภาษาอังกฤษ

ว่าจะได้สอนเฉพาะผู้ที่สนใจจริง ๆ และคงทำให้ปัญหาต่าง ๆ ในด้านความไม่สนใจและไม่เอาใจใส่ในการเรียนของนักเรียนลดน้อยลงด้วย แต่ปรากฏว่าตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันนี้มีหลายโรงเรียนที่ไม่มีครูเพียงพอที่จะสอนวิชาเลือกต่างๆ ทุกสาขาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่น วิชาภาษาต่างประเทศ นักเรียนจะเลือกเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศสหรือภาษาเยอรมันก็ได้ แต่โรงเรียนมักขาดครูภาษาฝรั่งเศสและภาษาเยอรมัน มีแต่ครูภาษาอังกฤษเท่านั้น เพราะโรงเรียนรับเข้ามาสอนตั้งแต่ใช้หลักสูตรเก่าที่บังคับเรียนวิชาภาษาอังกฤษทุกชั้นเรียนในชั้นมัธยมศึกษา เพื่อขจัดปัญหาทางด้านบุคลากร และเพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในสังคมในเมือง ซึ่งมักเห็นว่าภาษาอังกฤษมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของบุตรหลานของตน โรงเรียนจึงเลือกวิชาเรียนให้นักเรียนเสียเอง โดยเปิดเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นการบังคับโดยทางตรงว่านักเรียนจะต้องเรียนวิชานี้ไม่เช่นนั้นจำนวนหน่วยกิตที่จะเรียนก็จะไม่ครบตามหลักสูตร จึงทำให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเดิมอีก จะดีกว่าบ้างก็ในแง่ที่ว่านักเรียนสามารถที่จะเลือกแนวทางการเรียนของตนเองได้บ้างว่าจะเริ่มเรียนภาษาอังกฤษในปีใด เช่นในปีแรกของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนก็อาจจะยังไม่สนใจเรียนภาษาอังกฤษ แต่เกิดมีความสนใจในปีที่ 2 หรือปีที่ 3 นักเรียนก็สามารถเลือกเรียนได้โดยเริ่มจากวิชาหลัก 1 เป็นต้นไป (ดูรายละเอียดการจัดการสอนวิชาภาษาอังกฤษในบทที่ 2) และนักเรียนจะเรียนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์อย่างไรต้องการเรียนเพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการศึกษาชั้นสูงขึ้นไป หรือเรียนเพื่อเป็นความรู้ติดตัวเท่านั้นเอง อย่างไรก็ตาม ในอนาคตอันใกล้นี้ เมื่อบุคลากรทางด้านภาษาต่างประเทศอื่น ๆ นอกจากภาษาอังกฤษมีเพียงพอแล้ว เป็นที่เชื่อได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาภาษาอังกฤษจะอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย

ครูภาษาอังกฤษจำเป็นที่จะต้องทราบและเข้าใจปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาที่ตนเองเกี่ยวข้องอยู่ เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการสอนของตนเองให้มากที่สุด ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ แบ่งออกได้ตามประเภทของปัญหาคือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู (Teachers)
2. ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน (Students)
3. ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียน (Students)
4. ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียน (Schools)
5. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและหนังสือแบบเรียน (Curriculum and Textbooks)

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู

1.1 ครูมีความรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษไม่แม่นยำพอ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะความประมาทของตัวเอง เห็นว่าเนื้อหาที่สอนนั้นเป็นสิ่งที่ง่าย ๆ แต่เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาซึ่งครูไม่เคยคาดคิดมาก่อน ครูไม่สามารถแก้ปัญหาให้นักเรียนได้หรือแก้ไปในทางที่ผิดๆ นักเรียนจึงเรียนรู้สิ่งผิด ๆ หรือบางโรงเรียนจัดครูเข้าสอนในวิชาที่ไม่ถนัดเพราะเห็นว่านักเรียนชั้นเล็ก โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษานั้น ครูได้รับการคาดหวังว่าควรจะสามารถสอนได้หมดทุกวิชา เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ทำให้ได้ครูที่ไม่สนใจหรือไม่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษดีพอมาสอนนักเรียน จึงก่อให้เกิดผลเสียต่อนักเรียน นอกจากนี้ครูบางคนยังขาดความสนใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งวิชาอื่นๆ นอกจากหนังสือที่เด็กใช้เรียนเพียงอย่างเดียวทำให้ความรู้ทั้งของครูและของนักเรียนแคบจนเกิน

1.2 ครูขาดความพร้อมที่จะสอนไม่มีการเตรียมบทเรียน อาจจะเป็นเพราะครูมีชั่วโมงสอนมาอย่างไรก็ใช้อย่างนั้นตลอด ไม่มีการปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะสมกับนักเรียนซึ่งเปลี่ยนแปลงเรื่อย ๆ

1.3 ครูขาดความรู้ทางด้านวิธีการสอนที่ถูกต้อง อาจจะเป็นเพราะไม่เคยได้ศึกษาก่อนหรือเคยศึกษามาอย่างผิวเผิน ไม่สามารถนำวิธีการสอนที่เหมาะสมไปใช้ประโยชน์ได้ หรือนำไปใช้ได้ไม่ถูกต้อง

1.4 ครูขาดความมั่นใจในตัวเอง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะไม่แม่นยำในเนื้อหาหรือวิธีสอน หรือมีความอายในการที่จะต้องออกเสียงภาษาอังกฤษให้ใกล้เคียงกับเสียงของเจ้าของภาษาเขามากที่สุดก็ได้ เมื่อครูไม่กล้าแสดงออกแล้วจะหวังให้นักเรียนพูดภาษาอังกฤษหรืออ่านภาษาอังกฤษด้วยสำเนียงที่ถูกต้องย่อมเป็นไปไม่ได้

1.5 ครูบางคนไม่ได้สนใจศึกษาหลักสูตรว่าวิชาที่ตนเองสอนนั้นมีจุดมุ่งหมายอย่างไรบ้าง เนื้อหาที่ต้องสอนควรครอบคลุมไปถึงไหน ทำให้การสอนนั้นไม่มีหลักเกณฑ์และครูเองไม่เห็นความสำคัญของวิชาที่ตนสอน ไม่ทราบว่าหลักสูตรจัดให้นักเรียนวิชานี้เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างไร

1.6 ครูไม่มีเวลาในการตรวจงานของนักเรียน เพราะบางโรงเรียนจัดให้ครูสอนมากจนเกินไป และจำนวนนักเรียนแต่ละห้องก็มาก เมื่อให้งานเขียนแก่นักเรียน เพื่อฝึกหัดทักษะในการเขียน ครูไม่มีเวลาที่จะตรวจงาน ครั้นจะให้ให้นักเรียนช่วยกันตรวจในชั้นเรียนก็ไม่แน่ว่านักเรียนแต่ละคนจะมีความละเอียดถี่ถ้วนในการตรวจเพียงพอหรือไม่

1.7 ครูไม่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยการใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น เกมส์ หรืออุปกรณ์ และไม่ได้เน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนบางคนไม่ได้คิดไปไกล คิดแต่เพียงใกล้ตัวขณะนั้นว่าภาษาอังกฤษไม่มีประโยชน์อันใดต่อเขาเลย ถ้าครูคอยกระตุ้นให้ทราบว่าการศึกษาในชั้นสูง โดยเฉพาะในชั้นอุดมศึกษานั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัย

ภาษาอังกฤษอย่างมากในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และเป็นทางเดียวที่จะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์กับชาวต่างชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษนั้นได้แล้วก็เป็นแรงกระตุ้นอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความสนใจในวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

1.8 ครูขาดการใช้จิตวิทยาในการสอน วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาทักษะที่จำเป็นต้องอังกฤษเป็นวิชาทักษะที่จำเป็นต้องอาศัยการฝึกเป็นอย่างมาก และวิชาที่ต้องทักษะทั้งครูและนักเรียนในบางครั้งครูไม่สามารถทำให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่ครูสอนได้ในเวลาที่ครูต้องการ หรือนักเรียนเรียนได้ไม่ดีเท่าที่ครูคาดคิดเอาไว้ ครูบางคนจะรู้สึกโกรธ และแสดงอาการไม่พอใจดูว่านักเรียนจนบางครั้งนักเรียนกลัวครู นักเรียนจึงเกิดทัศนคติที่ไม่ดีทั้งต่อครูและทั้งต่อวิชาภาษาอังกฤษด้วย เมื่อมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาใดแล้ว โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในวิชานั้นย่อมมีน้อย

2. ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน

2.1 นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครูและวิชาภาษาอังกฤษ อาจเนื่องมาจากการที่ครูไม่รู้จักรับนำหลักจิตวิทยาไปใช้ในการสอน ดังได้กล่าวแล้วในข้อ ๒ หรืออาจเป็นเพราะนักเรียนไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนภาษาอังกฤษ ยิ่งเนื้อหาที่ยากและครูไม่มีความเข้าใจในตัวนักเรียนมากพอแล้ว ยิ่งทำให้ทัศนคติของนักเรียนต่อวิชาภาษาอังกฤษนั้นเป็นไปในทางลบมากขึ้นตามลำดับ

2.2 จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมากจนเกินไป ทำให้ครูดูแลไม่ทั่วถึง การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความยากลำบาก การฝึกต่าง ๆ ได้ผลดีไม่เท่าที่ควร หากมีจำนวนนักเรียนแต่พอเหมาะแล้ว นักเรียนแต่ละคนจะมีโอกาสฝึกทักษะต่างๆ ทางภาษาได้บ่อยครั้งยิ่งขึ้น และประสบผลสำเร็จเร็วกว่าเดิมด้วย

นักเรียนไม่กล้าแสดงออก โดยเฉพาะในการพูด ทั้งนี้เพราะเราไม่ได้ฝึกหัดนักเรียนของเราในทักษะเล่มนี้มาก่อน เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องใช้ทักษะนั้น จึงไม่กล้ามีความเอาใจหาความเชื่อมั่นในตนเอง หากครูได้พยายามฝึกทักษะต่าง ๆ ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนให้นักเรียนจนเคยชินแล้ว จะทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้นและกล้าแสดงออกด้วย

2.3 นักเรียนขาดการสนับสนุนและช่วยเหลือจากที่บ้าน ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบ้านภาษาอังกฤษ และนักเรียนไม่สามารถที่จะพึ่งใครในครอบครัวได้ เพราะผู้ปกครองไม่ได้เรียนมาหรือขาดความเข้าใจของในวิชานี้ ทำให้นักเรียนเกิดความท้อ ถ้าเกิดปัญหาเช่นนี้บ่อย ๆ และอาจทำให้นักเรียนเลิกสนใจการบ้านซึ่งครูต้องการให้เขาฝึกทักษะในการเขียนที่บ้านนี้ไปได้นอกจากนั้นแล้วผู้ปกครองบางคนไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่บุตรหลานของตนจะได้มี

โอกาสใช้ภาษาอังกฤษจึงไม่ได้ให้กำลังใจหรือสนับสนุนการเรียนวิชานี้ของเด็ก พลอยทำให้เด็กเกิดทัศนคติกับภาษาไปในทางลบเช่นเดียวกับผู้ปกครองไปก็ได้

2.4 นักเรียนไม่รู้จักช่วยตนเอง คอยแต่จะให้ครูเป็นฝ่ายให้อยู่ฝ่ายเดียวเมื่อเรียนเสร็จสิ้นไปวันหนึ่ง ๆ ไม่ได้ทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้วอีก ทำให้ลืม เพราะภาษาอังกฤษเป็นวิชาทักษะ จำเป็นที่จะต้องฝึกฝนอยู่บ่อย ๆ จึงจะสามารถใช้ภาษานี้ได้โดยอัตโนมัติ

3. ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียน

3.1 ลักษณะของห้องเรียนในบางโรงเรียนไม่เหมาะกับการสอนวิชาภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในการฝึกปากเปล่าของนักเรียน เพราะเสียงไปรบกวนห้องใกล้เคียงและขณะเดียวกัน ในขณะที่นักเรียนต้องการสมาธิในการอ่านในใจ ก็จะมีเสียงจากห้องอื่นรบกวนเช่นกัน ทำให้การเรียนภาษาอังกฤษไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

3.2 โรงเรียนบางแห่งขาดห้องสมุดและหนังสือประกอบอื่น ๆ ทางภาษาอังกฤษที่จะช่วยให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมได้

3.3 โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดห้องปฏิบัติการภาษา ซึ่งจะช่วยนักเรียนในการเรียนภาษาได้อย่างมาก และยังขาดอุปกรณ์การสอนอื่นที่จะทดแทนห้องปฏิบัติการภาษาได้ เช่น เทป แผ่นเสียง เป็นต้น ทำให้นักเรียนขาดโอกาสที่จะได้ฝึกหัดทักษะการฟังและการพูด อันเป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนภาษาอังกฤษ

3.4 โรงเรียนบางแห่งไม่มีครูภาษาต่างประเทศสาขาอื่นนอกจากภาษาอังกฤษจึงกำหนดตายตัวให้นักเรียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษ แทนที่จะให้โอกาสนักเรียนได้เลือกวิชาตามที่ตัวเองถนัดหรือสนใจ เป็นการขัดต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่มุ่งเฉพาะสำหรับผู้ที่มีความถนัดและสนใจในด้านภาษาอังกฤษเท่านั้น

3.5 ผู้บริหารในบางโรงเรียนยังไม่เข้าใจหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษดี มุ่งจะให้ครูสอนเพื่อให้นักเรียนสอบผ่านวิชานี้แต่เพียงอย่างเดียว และในบางโรงเรียนผู้บริหารไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางภาษาเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลืองและเปล่าประโยชน์ อันเป็นสาเหตุให้ครูท้อถอยหมดกำลังใจในการทำงาน

4. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและหนังสือแบบเรียน

ปัญหาในข้อนี้จะไม่ขอแยกเป็นข้อย่อยต่าง ๆ เพราะปัญหาต่าง ๆ มีเหตุเกี่ยวเนื่องกันไปแทบจะกล่าวได้ว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 เปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระภาพในการเลือกเรียนวิชาตามความถนัดหรือความสนใจของเขาเองมากขึ้น หากโรงเรียนสามารถจัดรายวิชาต่าง ๆ ได้ครบตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และเป็นระบบการศึกษาที่เชื่อได้ว่านักเรียนจะ

มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้มากยิ่งขึ้นด้วย เนื่องจากหลักสูตรนี้เพิ่งประกาศใช้ จึงอาจจะมีปัญหาบ้างเกี่ยวกับความเข้าใจหลักสูตรอย่างลึกซึ้งของผู้บริหาร การจัดรายวิชาให้นักเรียนรวมทั้งการกำหนดหนังสือแบบเรียน โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ มีผู้บริหารของบางโรงเรียนยังเข้าใจไม่ถูกต้อง เพราะความรู้วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ขึ้นมาเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) เป็นผู้ที่เคยเรียนภาษาอังกฤษบ้างแล้วในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ตามหลักสูตรเดิม เมื่อมาอยู่ในชั้น ม.1 ความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนเหล่านี้จึงไม่อยู่ในชั้นเริ่มเรียนเหมือนกับที่กำหนดไว้ในหลักสูตรใหม่ ฉะนั้น หนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนในชั้นนี้จะใช้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสำหรับชั้น ม.1 ไม่ได้ ในรอบปีที่ผ่านมามีบางโรงเรียนที่ผู้บริหารวิชาการไม่คำนึงถึงข้อนี้ แต่ยึดเอาตัวหนังสือในหลักสูตรเป็นหลัก จึงกำหนดให้นักเรียนชั้น ม.1 เรียนหนังสือ Get Set ซึ่งเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อใช้สอนผู้ที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษปีแรกต่างๆ ที่นักเรียนเหล่านี้เคยเรียนสิ่งที่ยากกว่ามาแล้ว จึงทำให้การเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนเหล่านี้ไม่มีความก้าวหน้าแต่ประการใด กลับย้อนถอยหลังไปเสียด้วยซ้ำ ทางที่ถูกต้องโรงเรียนควรจะมีการทดสอบความรู้ของนักเรียนก่อน แล้วจึงกำหนดหนังสือเรียนให้พอเหมาะกับความรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตามปัญหาเช่นนี้จะหมดไปในเวลาไม่เกิน 4 ปี เมื่อนักเรียนที่เรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรเดิมได้จบระดับขึ้นไป

ปัญหาอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนก็คือ ความล่าช้าของการพิมพ์ บางครั้งหนังสือออกมาสู่ตลาดในระยะเวลาที่จวนจะเปิดภาคเรียนเต็มที่ทำให้ครูซึ่งยังคงใหม่ต่อหลักสูตรและหนังสือแบบเรียนไม่มีเวลาเตรียมตัวพอ มีแบบเรียนบางรายการซึ่งแม้จะกำหนดไว้ในหลักสูตรให้โรงเรียนมีสิทธิเลือกได้ แต่แบบเรียนนั้นยังไม่เสร็จออกมาให้นำไปใช้ได้ทั้งๆ ที่แบบเรียนชนิดนั้นเช่น Learning Kit น่าจะมีประโยชน์มาก สำหรับการเรียนภาษาอังกฤษ ครูจึงไม่มีโอกาสได้เปรียบเทียบว่าระหว่างหนังสือ Have Fun และ Learning Kit ที่หลักสูตรกำหนดให้เลือกใช้อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น อย่างไหนจะเหมาะสมและเป็นที่น่าสนใจของนักเรียนของตนมากกว่ากัน เมื่อมีหนังสือออกมาเพียงเล่มเดียว จึงเป็นการบังคับทางโรงเรียนว่าจะต้องใช้หนังสือเล่มนี้เท่านั้น นอกจากนี้แล้วหากทางกระทรวงศึกษาธิการให้ความสนใจปรับปรุงคุณภาพของกระดาษลักษณะการพิมพ์และการเย็บเล่มแบบเรียนเหล่านี้ให้ดีขึ้นแล้ว คงจะทำให้แบบเรียนเหล่านี้ได้รับความสนใจจากนักเรียนมากยิ่งขึ้นอย่างแน่นอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการสรุปจากการศึกษาของนักวิจัยหลายท่านที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีงานวิจัยที่น่าสนใจดังนี้

สุมนทนา วงษ์สวัสดิ์ (2540, บทคัดย่อ) ผลของการเสริมแรงทางบวกโดยการวางเงื่อนไข เป็นกลุ่มต่อคะแนนแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ และผลการแผ่ขยายไปสู่คะแนนแบบฝึกหัดวิชา ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนประถมนันทรี กรุงเทพมหานคร โดย แบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 5 คน ที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ต่ำกว่าร้อยละ 55 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยต่ำกว่าร้อยละ 70 การทดลองใช้เวลา 13 สัปดาห์ โดยแบ่งการทดลองเป็น 3 ระยะ ระยะแรกหาเส้นทาง พฤติกรรมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ใช้เวลา 3 สัปดาห์ ระยะที่ 2 เป็นระยะที่ให้การเสริมแรง ทางบวกโดยการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่มในวิชาคณิตศาสตร์แก่นักเรียนกลุ่มทดลอง แต่กลุ่มควบคุม ไม่ได้รับการเสริมแรงใดๆ ใช้เวลา 6 สัปดาห์ ระยะสุดท้ายทำการติดตามผล ใช้เวลา 4 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกโดยการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่มได้คะแนน วิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยสูงกว่าก่อนการทดลอง

นวลจันทร์ วิเชียรไพศาล (2531, บทคัดย่อ) ผลการใช้แรงเสริมทางสังคมต่อพฤติกรรม ชี้อายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านม่วงหอม จังหวัดพิษณุโลก ที่มีพฤติกรรมชี้อาย จำนวน 3 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย ผู้สังเกต 2 คนจะสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของผู้รับการทดลอง ทุก ๆ 1 นาที ตลอดระยะเวลา 30 นาที โดยหยุดพัก 1 นาที หลังการบันทึก 5 นาที ค่าความ เชื่อมั่นของการบันทึกพฤติกรรมหาได้จากการนำค่าความคิดเห็นตรงกันหารด้วยค่าความคิดเห็น ตรงกัน บวกด้วยค่าความคิดเห็นไม่ตรงกัน คูณด้วย 100 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งใช้แบบเปรียบเทียบภายในบุคคลด้วยวิธีการสลับกัน โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้คือ ระยะ ที่ 1 เป็นระยะเส้นทาง ระยะที่ 2 เป็นระยะให้แรงเสริมทางสังคม ระยะที่ 3 เป็นระยะสลับกลับ เอาตัวแปรอิสระออกไปจากการทดลอง และระยะที่ 4 เป็นระยะให้แรงเสริมทางสังคมอีกครั้งหนึ่ง

ผลการวิจัยปรากฏว่า การให้แรงเสริมทางสังคมสามารถลดความถี่พฤติกรรมชี้อายของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้

ชวนพิศ วงศ์คช (2538, บทคัดย่อ) ผลการสอนเสริมโดยเพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาอังกฤษสูงและปานกลางต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนภาษาอังกฤษต่ำ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านค่าย จังหวัดระยอง กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 18 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มนักเรียนที่สมัครใจใน การเข้าร่วมการทดลองที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในกลุ่มต่ำ แบ่งกลุ่มตัวอย่าง

ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 6 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนในกลุ่มทดลอง 1 ที่ได้รับการสอนเสริมโดยเพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนในกลุ่มทดลอง 2 ที่ได้รับการสอนเสริมโดยเพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษปานกลาง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ที่ได้รับการสอนเสริมโดยเพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงและปานกลาง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สันติ แสงสุก (2535, บทคัดย่อ) ผลสัมฤทธิ์และความคงทนทางการเรียนรู้คำศัพท์ วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้เกมและการสอนตามปกติ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนวัดท่าช้าง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายได้นักเรียน จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน กลุ่มทดลองสอนโดยใช้เกม กลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีการสอนตามปกติ ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 30 คาบ คาบละ 20 นาที ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กลุ่มทดลองมีความคงทนทางการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิริลักษณ์ ทองดอนง้าว (2540, บทคัดย่อ) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยวิธีสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ ค 102 และวิธีสอนแบบปกติ เรื่องจำนวนเต็มลบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 คน ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกและวิธีการสุ่ม ได้นักเรียน 3 กลุ่ม ได้นักเรียน 3 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มระดับความสามารถสูง 12 คน กลุ่มระดับความสามารถปานกลาง 12 คน กลุ่มระดับความสามารถต่ำ 12 คน ทั้งสามกลุ่มเป็นกลุ่มที่ทดลองเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย มีรูปแบบการเรียนคือ คอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง ต่อนักเรียน 1 คน ส่วนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนแบบปกติ

เป็นกลุ่มควบคุมซึ่งมีรูปแบบการเรียนโดยใช้แผนการสอนซึ่งมีเนื้อหาและกิจกรรมหลักเช่นเดียวกันกับวิธีสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เมื่อเรียนจบแต่ละเรื่องจะมีแบบทดสอบให้เป็นแบบฝึกหัด ผลการวิจัยพบว่า ได้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ ค 102 เรื่องจำนวนเต็มลบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพ 88.06/81.30 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่สอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วย กับการสอนแบบปกติของนักเรียนที่มีระดับความสามารถสูงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีระดับความสามารถระดับปานกลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีระดับความสามารถต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทั้ง 3 ระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม